

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

(назва навчальної дисципліни)

Освітні, педагогічні науки

(назва освітньої програми)

Рік навчання **2024-2025**, семестр **3**

Форма навчання: *очна (денна, вечірня), заочна*

Галузь знань

01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність

**011 Освітні, педагогічні
науки**

(шифр, назва)

Освітній рівень

**Третій (освітньо-науковий)
(доктор філософії PhD)**

**Кафедра
та викладач**

Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки

*Викладач: **Матвієнко Олена Валеріївна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки*

Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=uiZxgSoAAAAJ&hl=uk&oi=ao>

E-mail: o.v.matviyenko@npu.edu.ua

Лінк на курс в Moodle: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=9345>

**I. Основна
мета/цілі навчання**

***Метою** викладання навчальної дисципліни є оволодіння аспірантами знаннями в галузі теорії і практики освітнього і наукового процесу вищої професійної школи, набуття компетентностей професійної діяльності у закладі вищої освіти щодо виконання посадових обов'язків викладача, проведення науково-дослідної роботи, керівництва науковою діяльністю студентів, організації і управління освітнім процесом у закладі вищої освіти в умовах розширення автономії, підвищення якості освітніх послуг, інтернаціоналізації вищої школи України.*

***Завдання** навчальної дисципліни включають: формування знань про педагогічні процеси у вищій освіті України, аналіз закономірностей розвитку навчання і виховання, дослідження сучасних тенденцій інтернаціоналізації вищої школи, підготовку аспірантів до комплексного аналізу науково-педагогічної проблематики, вивчення теоретико-методологічних концепцій організації освітнього процесу, засвоєння нормативно-правових вимог щодо управління ЗВО, обґрунтування компетентнісного підходу, дослідження структури управління освітнім процесом, опанування формами організації*

навчання на засадах контекстності, розвиток особистісних якостей майбутнього викладача, мотивації до самоосвіти і професійного зростання.

**II. Місце
навчальної
дисципліни в
освітній програмі**

Навчальна дисципліна обов'язкова
Цикл спеціальної підготовки

**III. Обсяг
навчальної
дисципліни**

	Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів	3	3
Загальна кількість годин	90	90
Лекційні заняття	20	6
Семінарські/практичні заняття	24	6
Самостійна робота	46	78

**IV. Короткий зміст
навчальної
дисципліни**

Змістовий модуль 1. Вища професійна (педагогічна) освіта: основи та сучасні підходи
Тема 1.1. Вища професійна (педагогічна) освіта в Україні. Сутність і структура вищої професійної освіти. Особливості педагогічної освіти в Україні. Основні нормативно-правові документи, що регламентують діяльність ЗВО.
Тема 1.2. Освітня діяльність як напрям державного управління. Роль держави у формуванні освітньої політики. Механізми державного управління вищою освітою. Взаємодія органів влади та освітніх установ.
Тема 1.3. Система нормативних документів стандартизації сфери вищої (педагогічної) освіти. Закони України про освіту, стандарти вищої освіти, ліцензування та акредитація закладів освіти. Європейські підходи до регулювання вищої освіти.
Тема 1.4. Менеджмент у системі вищої освіти. Основи управління закладом вищої освіти. Функції керівника ЗВО. Інноваційні підходи до управління вищою освітою.

Змістовий модуль 2. Розвиток та якість вищої освіти в умовах глобалізації
Тема 2.1. Формування та розвиток вищої професійної (педагогічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід. Історичні аспекти розвитку педагогічної освіти в Україні. Порівняльний аналіз систем педагогічної освіти різних країн.
Тема 2.2. Напрями вдосконалення вітчизняної вищої освіти в контексті Болонського процесу. Основні принципи Болонського процесу. Запровадження європейських стандартів у вищу освіту України. Вплив на якість підготовки педагогічних кадрів.

Тема 2.3. Моніторинг якості освіти: сутність, функції, інструменти. Система оцінювання якості вищої освіти. Національні та міжнародні рейтинги університетів. Методи моніторингу ефективності навчального процесу.

Тема 2.4. Сучасні виклики, тенденції та перспективи розвитку вищої професійної освіти. Діджиталізація освіти та новітні технології навчання. Глобалізація та її вплив на вищу освіту. Перспективи розвитку педагогічної освіти в Україні.

Змістовий модуль 3. Актуальні проблеми дослідження теорії та методики професійної освіти в умовах воєнного стану

Тема 3.1. Трансформація системи професійної освіти в умовах воєнного стану. Адаптація освітніх програм. Дистанційне навчання: виклики та можливості. Безпека учасників освітнього процесу.

Тема 3.2. Психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки. Психологічна підтримка студентів. Стресостійкість викладачів.

V. Результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері освіти та педагогіки в дослідницько-інноваційній і науково-педагогічній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань і вдосконалення професійної практики; володіти методологією наукової та педагогічної діяльності, здійснювати самостійне оригінальне дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, формування цілісного наукового світогляду, генерування нових ідей і розв'язання комплексних проблем.

ЗК 5. Здатність самостійно та в команді планувати й реалізовувати діяльність, виявляти ініціативу та лідерство, оцінювати якість роботи, здійснювати рефлексію і професійний саморозвиток в умовах змін та невизначеності.

ФК 1. Здатність критично осмислювати теорії, концепції та закономірності розвитку освіти й педагогічної науки, здійснювати історико-педагогічний і порівняльно-педагогічний аналіз, визначати актуальні наукові проблеми в межах предметної області спеціальності.

ФК 2. Здатність планувати та здійснювати самостійне оригінальне педагогічне дослідження, обґрунтовувати його методологію, добирати й розробляти дослідницький інструментарій, аналізувати та інтерпретувати дані, визначати достовірність, наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів.

ФК 3. Здатність проєктувати освітні компоненти та їх навчально-методичне забезпечення, планувати й проводити лекційні, практичні та семінарські заняття у закладах вищої освіти, організовувати самостійну й дослідницьку роботу здобувачів, оцінювати результати навчання та вдосконалювати викладання.

ФК 7. Здатність планувати й організовувати науково-педагогічну та дослідницько-інноваційну діяльність, розробляти освітні й наукові проекти та управляти ними, здійснювати експертизу освітніх рішень і брати участь у забезпеченні якості освіти.

ФК 8. Здатність досліджувати освітні виклики та обґрунтовувати педагогічні рішення для забезпечення безпеки, доступності й безперервності освіти, подолання освітніх втрат і відновлення України з урахуванням принципів сталого розвитку та релевантного міжнародного досвіду.

ПРН 1. Критично осмислювати філософські засади наукового пізнання, сучасні педагогічні теорії та концепції; здійснювати критичний аналіз, оцінювання і синтез нових та комплексних ідей у сфері освіти й педагогіки; застосовувати поняттєво-категоріальний апарат освітніх, педагогічних наук для пояснення освітніх явищ, виявлення суперечностей і формулювання наукових проблем.

ПРН 2. Здійснювати історико-педагогічний і порівняльно-педагогічний аналіз освітніх процесів та систем; критично оцінювати вітчизняний і зарубіжний педагогічний досвід, визначати можливості та обмеження його використання в сучасних соціокультурних умовах.

ПРН 3. Ініціювати, планувати та реалізовувати самостійне оригінальне дослідження в межах предметної області спеціальності; розробляти його концепцію та програму, обґрунтовувати актуальність проблеми, визначати об'єкт, предмет, мету, завдання та дослідницькі питання або гіпотези; узгоджувати методологію, методи й етапи дослідження та обґрунтовано коригувати його перебіг з урахуванням отриманих результатів і виявлених обмежень, дотримуючись академічної доброчесності та дослідницької етики.

ПРН 11. Розробляти освітні й наукові проекти, визначати їх цілі, етапи, ресурси, ризики та критерії результативності; обґрунтовувати рішення щодо організації науково-педагогічної діяльності й удосконалення освітніх програм на основі нормативних документів, результатів моніторингу якості та потреб заінтересованих сторін.

ПРН 12. Досліджувати вплив кризових чинників на освіту та обґрунтовувати рішення щодо її безпеки, доступності й безперервності в умовах воєнного стану; розробляти пропозиції щодо подолання освітніх втрат і відновлення освіти з урахуванням принципів сталого розвитку, потреб учасників освітнього процесу та критично осмисленого міжнародного досвіду.

ПРН 13. Здійснювати рефлексію та самооцінювання власної наукової і професійної діяльності, планувати й реалізовувати безперервний саморозвиток та самовдосконалення; самостійно та у співпраці з іншими розв'язувати дослідницькі й науково-педагогічні завдання, ініціювати та розвивати нові ідеї й підходи у сфері освіти та педагогіки, виявляти відповідальність за власні рішення та здатність діяти в умовах невизначеності.

VI. Порядок і критерії оцінювання

Поточний контроль: тематичні експрес-опитування (усні та письмові) на семінарських заняттях, творчі й пошукові індивідуальні роботи (групові проекти, презентації, есе, тренувальні тести, модульні контрольні роботи) тощо.

Підсумковий контроль: екзамен

Критерії оцінювання:

Під час усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; звертання до основної та додаткової літератури: підручників, навчальних посібників, періодичних (фахових) видань тощо; використання цитат, афоризмів, думок авторитетних вчених та ін.; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових (тестових) завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою мультимедійної техніки, різних технічних засобів (слайдів, таблиць, схем, діаграмних рисунків тощо).

Перезарахування окремих тем або модулів дисципліни за умови підтвердження відповідних навчальних результатів, здобутих у межах неформальної освіти (курси, тренінги, семінари, сертифікати тощо): перезарахування здійснюється на підставі поданої документації, яка підтверджує зміст, тривалість і результати навчання, та після оцінки відповідності компетентностей викладачем курсу або уповноваженою комісією, відповідно до Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>).

Рівень відповідності критеріям:

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач виконав програму освітнього компонента повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму освітнього компонента в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми освітнього компонента, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з освітнього компонента, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу.

Незадовільний рівень:

35 – 59 балів – з можливістю повторного складання. Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з освітнього компонента, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів – з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента. Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Політика ОК ґрунтується на засадах Положення «Про академічну доброчесність в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>) Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку,

---

недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Політика щодо відвідування. Під час вивчення ОК здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravyla-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomnaova>), відвідують заняття згідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання ОК відповідно до положення «Порядок організації і проведення контролю та оцінювання знань студентів Українського державного університету імені Михайла Драгоманова», «Порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про організацію освітнього процесу у УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/administratyvno-upravlinskyi-personal/navchalno-metodychnyi-tsentr/navchalno-metodychnyi-tsentr#normatyvno-pravova-baza>).

Правила виконання завдань ОК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів у УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/administratyvno->

[upravlinskyi-personal/navchalno-metodychnyi-tsentri/navchalno-metodychnyi-tsentri#normatyvno-pravova-baza](#)).

Між

учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

**VIII. Основні
інформаційні
ресурси**

1. *Актуальні проблеми професійної освіти: навчально-методичний посібник* /укл. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. – 352 с
  2. Балабан О. та ін. *Вплив глобальної культури на економіку та освіту, розвиток культурних і креативних індустрій. Вища школа.* 2019. № 5. С. 63–69.
  3. Бистрова Ю.В. *Інноваційні методи навчання у вищій школі України. Право та інноваційне суспільство.* 2021. № 1 (4). 2015. С. 27–28.
  4. Бондар В. *Філософія стандартизації змісту професійної освіти вчителя початкової школи в умовах двоциклової підготовки у ВНЗ* / В. Бондар // *Початкова школа.* – 2012. – № 12. – С. 2-4.
  5. *Вища освіта в Україні: навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя.* – К. : Знання, 2005. – 327 с.
  6. *Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя.* – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
  7. Вітвицька С.С. *Основи педагогіки вищої школи: підручник* /С.С. Вітвицька. – К.: Центр навч. літ., 2006. – 384 с.
  8. Дебич М.А. *Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія.* Ніжин: П.П. Лисенко, 2019. 408 с.
  9. Дембіцька С.В., Мясковська М.О., Мясковська Д.Я. *Сучасні інформаційні технології як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. Концепція формування природничо-наукової компетентності та світогляду майбутнього фахівця в умовах STEM-освіти.* № 27. 2021.
  10. Дичківська І.М. *Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник.* – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
  11. Домбровський Я., Каладкевич І. *Інноваційна практика польських підприємств.* Київ: Центр інновацій та розвитку, 2005. 131 с.
  12. Дубасенюк О.А. *Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога: Монографія.* – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2005. – 367 с
  13. *Ініціатива МОН України з питань організації та впровадження спільних проєктів для учнів та студентів з України в межах мандату ЮНЕСКО.* 2023. URL: <https://mon.gov.ua/news/mon-initsiyue-spilniproekti-dlya-uchniv-ta-studentiv-z-ukraini-u-mezhakh-mandatu-yunesko>.
  14. *Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посіб. / І.В. Артёмов, І.П. Студеняк, Й.Й. Головач, А.В. Гусь.* Ужгород: ПП «АУТ-ДОР-ШАРК», 2015. 360 с.
  15. *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія.* Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 319 с.
-

-
16. Козак Л.В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 1. С. 95–104.
17. Комар М.В. Аналіз трендів впровадження інноваційних технологій у вищу освіту України. *Академічні візії*. Випуск 6-7. 2022. С. 17–30.
18. Кравченко С. Інноваційні освітні тренди: до постановки проблеми. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський*
19. Матвієнко О. В. Підготовка майбутніх вчителів природничих дисциплін до використання цифрових освітніх ресурсів під час навчання. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2024. № 3 (60). С. 71–76. URL: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.311660>
20. Матвієнко О. В., Ван Жуньдун. Актуальні тенденції розвитку вищої освіти в Україні. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 1. С. 166–170. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/58.1.34>
21. Матвієнко О. В., Митник О. Я., Довбня С. О. Підготовка до професійної педагогічної діяльності фахівців спеціальності «Дошкільна освіта» в університетах Австрії: креативність, цінності, критичне мислення. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 3 (31). С. 1126–1137. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)-1126-1137](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-1126-1137)
22. Матвієнко О. В., Олефіренко Т. О. Розвиток постконфліктної освіти в Україні: системний аналіз та інноваційні підходи в професійній підготовці майбутніх педагогів та психологів. *Освітньо-науковий простір*. 2025. Вип. 8 (1). Т. 2. С. 68–79. URL: [https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.8\(1\)/2.2025.06](https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.8(1)/2.2025.06)
23. Матвієнко О. В., Степаненко Л. М., Височан Л. М., Височан З. Ю., Чорна Г. В., Максимчук І. А. Модель розвитку педагогічної майстерності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2021. Вип. 1 (129). С. 64–71. URL: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.1\(129\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.1(129).13)
24. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О. Сисоєва; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.
25. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник / С.О. Сисоєва. –К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
-

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
Протокол № 2 від 10 вересня 2025 року.
